

ELMIRA ƏKBƏROVA

*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin
Doktorantura şöbəsinin Vətən tarixi ixtisasının
fəlsəfə doktoru proqramı üzrə doktorantı
E-mail: TarixVeOnunProblemleri@gmail.com*

BAKİ BEYNƏLXALQ TƏDBİRLƏRİN LAYIQLI EV SAHİBİDİR

Açar sözlər: paytaxt, Bakı, beynəlxalq tədbir, incəsənət, idman, Olimpiya.

Ключевые слова: столица, Баку, международное мероприятие, искусство, спорт, Олимпия.

Keywords: capital, Baku, international event, arts, sports, Olympia. Summary.

Azərbaycan Respublikası müstəqilliyini qazandıqdan sonar sürətli və coşğun inkişaf yoluna qədəm qoymuşdur. Paytaxt şəhər olaraq sözsüz ki, Bakı şəhəri də bu inkişafdan geri qalmamış, inkişafın əsas aparıcı simvollarından birinə çevrilmişdir. Xüsusən son illər iqtisadiyyatımızın çox sürətli inkişafı, ölkəyə olan maliyyə axını Bakını həm də iqtisadi cəhətdən güclü şəhərə çevirmiş, şəhərə qoyulan kapital həcminin dəfələrlə artmasına səbəb olmuşdur. Artıq on illərdir ki, Azərbaycanın həyatında bütün istiqamətlərində gedən inkişaf, dövlətçiliyin möhkəmlənməsi ölkəmizi, eləcə də onun paytaxtı kimi Bakı şəhərini dünyanın diqqət mərkəzinə çevirmişdir.

Bakı qədim və müasirliyin vəhdətini özündə əks etdirən, bununla bərabər siması hər gün bir az daha dəyişən bir şəhər olaraq həm yerli, həm də ölkəmizə gələn insanlar tərəfindən sevilən bir məkandır. Məhz bunun da səbəbidir ki, son illər ərzində Bakıda müxtəlif mövzularla bağlı mötəbər beynəlxalq tədbirlər, sammitlər, beynəlxalq konfranslar keçirilir və Bakı bir növ beynəlxalq əməkdaşlığın mərkəzlərindən birinə çevrilib. Azərbaycanın özünün ev sahibliyi edərək keçirdiyi bütün bu beynəlxalq tədbirlərin, konfransların hər biri bizim ölkəmizin, xüsusən azərbaycançılığın təbliği üçün çox böyük əhəmiyyət daşımaqla bərabər həm də dövlətimizin imicinin yüksəlməsində müstəsna rol oynayır.

Ona görə də Azərbaycan gerçəklərini, mədəniyyətini, incəsənətini, iqtisadiyyatını, potensial imkanlarını, milli ideologiyasını və s. sahələrini dünya ictimaiyyətinə sistemli doğru-düzgün çatdırmaq üçün belə vasitələrdən geniş şəkildə istifadə olunmalıdır. Belə təbliğat vasitələrindən ən böyüyü ölkədə keçirilən nüfuzlu beynəlxalq tədbirlərdir. Demək olar ki, hər il Bakıda ən müxtəlif mövzularda beynəlxalq tədbirlər, sammitlər, elmi konfranslar, beynəlxalq yarışlar, turnirlər və s. keçirilir. Sözügedən məsələlərlə bağlı son illər Azərbaycanda bir sıra beynəlxalq əhəmiyyətə malik tədbirlər keçirilib. Bütün bunlar vətənimizin, onun paytaxtının dünyada tanınmasında böyük əhəmiyyət daşıyır. Məsələn, dünyanın ən nüfuzlu mədəni tədbirlərindən sayılan "Eurovision"-u, artıq keçirilməsi ənənə halını alan və dünyanın ən nüfuzlu musiqiçilərinin qatıldığı Qəbələ Musiqi Festivalını, son illər İslam Konfransı Təşkilatının, ATƏT-in ölkəmizdə keçirdiyi bir sıra tədbirləri, Bakıda keçirilən dünya və Avropa çempionatlarını bu sıraya aid etmək olar. Xüsusən də ölkədə keçirilən Beynəlxalq Muğam Festivalı dünyada böyük rezonansa səbəb oldu (1). İdman sahəsində də ölkəmiz çox nüfuzlu beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi edir.

Bütün bu tədbirlərin keçirilməsində Azərbaycan hökuməti xüsusilə maraqlıdır. Bunun nəticəsidir ki, Beynəlxalq və respublika səviyyəli tədbirlərin keçirilməsi ilə bağlı dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş vəsaitin həcmi ilbəil artırılır.

90-cı illərdən etibarən paytaxtımız mötəbər tədbirlərə ev sahibliyi etməyə başlamışdır. 1994-cü il sentyabrın 20-də Bakıda Gülüstan sarayında Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Azəri", "Çıraq", "Günəşli" yataqlarının dərin su qatlarındakı neftin birgə işlənməsi haqqında "məhsulun pay bölgüsü" tipli müqavilə imzalandı (2). Müqavilə öz tarixi, siyasi və beynəlxalq əhəmiyyətinə görə "Əsrin müqaviləsi" adlanmış, təxminən 400 səhifə həcmində və 4 dildə öz əksini tapmışdır. "Əsrin müqaviləsi"ndə dünyanın 8 ölkəsinin (Azərbaycan, ABŞ, Böyük Britaniya, Rusiya, Türkiyə, Norveç, Yaponiya və Səudiyyə Ərəbistanı) 13 ən məşhur neft şirkəti (Amoko, BP, MakDermott, Yunokal, ARDNŞ, LUKOyl, Statoyl, Ekson, Türkiyə Petrolları, Penzoyl, İtoçu, Remko, Delta) iştirak etmişdir (3, səh 654). Bununla da "Yeni neft strategiyası" və doktrinası uğurla həyata keçirilməyə başlandı.

Belə tədbirlərdən biri də 1998-ci ildə təşkil olunmuş TRASEKA (Böyük İpək Yolunun bərpası) layihəsinə həsr olunmuş konfransdır. Bildiyimiz kimi, hələ qədim dövrlərdən Azərbaycan İpək yolu üzərində yerləşən mühüm ölkələrdən biri olmuşdur. SSRİ-nin dağılması və vaxtilə Sovet İttifaqının tərkibinə daxil olan respublikaların müstəqillik qazanmasından sonra Şərq-Qərb nəqliyyat-kommunikasiya və enerji dəhlizləri məsələsi yenidən aktual xarakter aldı. Qərb dövlətləri TRASEKA adlanan layihə çərçivəsində Avropanı Asiya ilə birləşdirən nəqliyyat-kommunikasiya sisteminin qurulmasına, şərti olaraq "Böyük İpək yolu" adlandırılan transmilli layihənin həyata keçirilməsinə başladılar (3, səh 689). Qeyd edək ki, bu, Avropa İttifaqının SSRİ dağılıdından sonra - 1991-ci ildən hazırladığı və maliyyələşdirdiyi TASİS proqramı çərçivəsində reallaşdırılan ən iri layihələrdən biridir.

Azərbaycanın əlverişli coğrafi mövqeyi, bu nəqliyyat dəhlizinin əsas məntəqələrindən biri kimi çıxış etməsi, ümummilli lider Heydər Əliyevin Şərq-Qərb nəqliyyat-kommunikasiya və enerji dəhlizləri məsələsində tutduğu prinsiplial mövqe və yürütdüyü uzaqgörən xarici iqtisadi siyasət, TRASEKA layihəsinin reallaşmasına mühüm töhfə verdi.

TRASEKA layihəsi üzrə ən mühüm tədbir - beynəlxalq konfrans da 1998-ci ilin sentyabrında Bakıda keçirildi. Həmin konfransda 32 ölkənin və 13 beynəlxalq təşkilatın nümayəndələri layihənin reallaşdırılmasının texniki və iqtisadi tərəflərini özündə əks etdirən "Avropa-Qafqaz-Asiya nəqliyyat dəhlizinin inkişaf etdirilməsi üzrə beynəlxalq nəqliyyat haqqında çoxtərəfli əsas saziş" (Əsas Saziş) adlanan mühüm sənədi imzaladılar. 2000-ci il UNESCO tərəfindən Böyük İpək Yolu-TRASEKA ili elan olunmuşdu (4).

Təsadüfi deyil ki, TRASEKA hökumətlərarası komissiyasının daimi katibliyinin mənzil-qərargahı da Bakı şəhərində yerləşir. 21 fevral 2001-ci ildən Bakıda fəaliyyətə başlayan TRASEKA hökumətlərarası komissiyası daimi katibliyinin ofisi "Böyük İpək yolu" boyunca hərəkət edən beynəlxalq yüklərin daşınma və hərəkətini tənzimləmək, Əsas Sazişə qoşulan ölkələrdə qanunvericilik və maliyyə-iqtisadi mühitlə bağlı məsələlərin həll edilməsinə kömək məqsədilə yaradılıb. Avropa-Qafqaz-Asiya ölkələri arasında yüklərin daşınmasını təmin edən bu layihə keçən illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında, nəqliyyat infrastrukturunun formalaşmasında ciddi rol oynayıb. 2008-ci ilin sentyabr ayında qurumun yubiley sammiti yenidən Bakıda keçirilmişdir (5).

Bakı 2001, 2006 və 2011-ci illərdə təşkil olunmuş Dünya Azərbaycanlılarının üç qurultayına da ev sahibliyi etmişdir. Bu qurultaylar zamanı dünyanın müxtəlif ölkələrindən Bakıya yüzlərlə qonaq gəlmişdir (6, səh 313-318).

2009-cu ildə Bakı İslam Mədəniyyətinin Paytaxtı elan olunmuşdur. Bununla əlaqədar olaraq həmin ildə şəhərimizdə bir sıra beynəlxalq səviyyəli tədbirlər keçirilmiş, müxtəlif festivallar, görüşlər, paytaxt əhalisinin İslam mədəni dəyərləri ilə daha yaxından tanış olmaq imkanı yaratmışdır. Bu silsilədən "Şərq-Qərb" beynəlxalq kinofestivalı, İSESKO-ya üzv

dövlətlərin mətbəx və kulinariyasına həsr olunmuş festival çərçivəsində Bakıda beynəlxalq konfrans keçirilmişdir.

Bundan başqa "Bakı İslam Mədəniyyətinin Paytaxtı—2009" çərçivəsində keçirilən tədbirlərdən biri də Üzeyir musiqi gününə həsr olunmuş ənənəvi "Üzeyir musiqi həftəsi" və noyabrın 2-dən 5-dək Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin Azərbaycan MEA və Azərbaycan Tarixi Muzeyi ilə birgə keçirdikləri "Bakı İslam Mədəniyyətinin Paytaxtıdır" beynəlxalq konfransı oldu. Konfransda "Bakının maddi və mənəvi mədəniyyətində İslam amili", "Bakının müsəlman dünyasında yeri və rolu", "Qərb və Şərq alimləri İslam haqqında" mövzusunda çıxışlar maraqla kəsb etdi (7).

2010-cu ildə keçirilən Milli Teatr Festivalı, Bakıda Humanitar Əməkdaşlıq üzrə I Azərbaycan-Rusiya Forumu, Qəbələ II Beynəlxalq Musiqi Festivalı, Bakı Beynəlxalq Caz Festivalı, Bakı Birinci Beynəlxalq Teatr Konfransı, A.P.Çexov adına Beynəlxalq Teatr Festivalının "İpək yolu" adlı mərhələsi və Vokalçıların Bülbül adına V Beynəlxalq Müsabiqəsi ilin ən yadda qalan mədəniyyət hadisələrindəndir (8).

Cənubi Qafqazda və Mərkəzi Asiyada ilk dəfə olaraq Bakıda Davos Ümumdünya İqtisadi Forumu, Madrid Klubunun toplantısı, artıq iki dəfə mədəniyyətlərarası dialoq forumu keçirilmişdir və Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun da bu sırada öz yeri vardır. Bu tədbirlərin keçirilməsinə dövlət büdcəsindən xeyli vəsait ayrılmış, təkcə 2012-ci il dövlət büdcəsində bu sahə üzrə ayrılan vəsaitlərin həcmi 77 milyon manat həcmində olmuşdur. Həmin il keçirilmiş "Eurovision-2012" yarışmasının təşkilinə isə büdcədən 50 milyon manat ayrılmışdır.

2013-cü ilin aprelin 7-8-də Azərbaycan daha bir beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi etdi. Davos İqtisadi Forumunun Bakıda keçirilməsi ilə Azərbaycan regionda aparıcı ölkədə olduğunu bir daha təsdiqlədi. Davos Forumu ilk dəfə olaraq Xəzər sahillərinə gətirildi. Bu forumu təşkil etməklə ölkəmiz sadəcə regionun iqtisadi cəhətdən aparıcı ölkəsi olduğunu beynəlxalq arenada təsdiq etdirmədi, eyni zamanda, Azərbaycanın Cənubi Qafqaz ilə Orta Asiya inteqrasiyasında həlledici ölkə olduğunu göstərdi (9).

Davos İqtisadi Forumunun Azərbaycanda keçirilməsi həm ölkəmizin regionda bu günə qədər əldə etdiyi iqtisadi nailiyyətlərə dəstəkdir, həm də gələcək strateji planlamada ölkənin mühüm rol oynayacağına göstəricisidir. Bu, dünyada global maliyyə böhranından sonrakı dövrə istiqamətlənən iqtisadi inkişafın mövcud vəziyyətdən daha mükəmməl modelə doğru aparıcı yolda ciddi amil hesab edilə bilər.

2013-cü ildə III Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun Bakıda keçirilən açılış mərasimində çıxışı zamanı Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, humanitar məsələlər, humanitar əməkdaşlıq xalqları, ölkələri birləşdirən məsələlərdir: "Forumun işinə çox böyük maraq var. 70 ölkədən 800-ə yaxın qonaq iştirak edir Azərbaycanda humanitar əməkdaşlığa bütün dövrlərdə böyük diqqət göstərilmişdir. Bu, daim diqqət mərkəzində olan bir məsələdir və hesab edirəm ki, bizim ölkəmizdə bu sahədə artıq gözəl təcrübə də toplanıb və bu gün Bakıda siyasi, iqtisadi, enerji məsələləri ilə yanaşı humanitar məsələlər də yüksək səviyyədə müzakirə edilir" (10; 11).

2013-cü ilin 9–19 mart tarixində Heydər Əliyev Fondu, Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı tərəfindən «Muğam aləmi» III Beynəlxalq Muğam Festivalı keçirilmişdir. Martın 9-da Heydər Əliyev Mərkəzində festivalın təntənəli açılış mərasimi olmuş, tədbirdə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Azərbaycan Respublikasının birinci xanımı Mehriban Əliyeva iştirak etmişdir. Festival çərçivəsində Türkiyə, İspaniya, İtaliya, ABŞ, Çin, Hindistan, Misir, Özbəkistan, Tunis, Liviya,

İran, İraq, Mərakeşdən olan qruplar və musiqiçilər konsert proqramı ilə çıxış etmişdir (8). Ötən illərlə müqayisədə həmin il «Muğam aləmi» beynəlxalq muğam festivalının coğrafi əhatəsi daha da genişlənmişdir.

Dünyanın idman arenasında artıq özünə layiqli yer tutan Azərbaycan həm də bir çox beynəlxalq yarışlara ev sahibliyi edir. Azərbaycanda keçirilən Avropa, dünya çempionatları silsilə xarakter daşıyır. Hər il ölkədə bədii gimnastika, taekvando, güləş, boks, karate, futbol və s. bu kimi idman növləri üzrə dünya və qitə çempionatları, Olimpiya Oyunlarının lisenziya turnirləri keçirilir. Ümumilikdə son 10 ildə Azərbaycanda 300-dən çox beynəlxalq yarış keçirilmişdir.

Azərbaycanda ilk dəfə iri beynəlxalq turnirlər, o cümlədən Avropa çempionatları keçirilməyə başlandı. 2001-ci ilin oktyabr ayında boks üzrə yeniyetmələr arasında ilk dünya çempionatı Bakıda keçirildi (12). Azərbaycan 27 komanda arasında Rusiyadan sonra ikinci yeri tutdu (13, səh 333).

2003-cü ildə Bakıda, Heydər Əliyev adına İdman - Konsert Kompleksində yeniyetmə cüdoçuların Avropa çempionatı keçirilmişdir. Yarışda qitənin 30 ölkəsindən 300-dək cüdoçu iştirak etmişdir.

2004-cü ildə Bakıda, Heydər Əliyev adına İdman-Konsert Kompleksində bədii gimnastika üzrə Dünya kuboku mərhələ yarışları keçirilmişdir. Yarışa dünyanın 22 ölkəsindən 47 gimnast iştirak etmişdir. 2009-cu ildə Bakıda, Heydər Əliyev adına İdman Konsert Kompleksində bədii gimnastika üzrə 25-ci Avropa çempionatı keçirilmişdir. Yarışlarda dünyanın 32 ölkəsindən 186 gimnast iştirak etmişdir. 2005-ci il oktyabrın 9-da Bakıda Heydər Əliyev adına İdman-Konsert Kompleksində keçirilən bədii gimnastika üzrə 27-ci Dünya çempionatı başa çatmışdır (14). Yarışlarda 47 ölkədən 150-yə yaxın gimnast fərdi proqramda və 21 komanda mükafatlar uğrunda mübarizə aparmışdır.

2007-ci ildə Bakıda görmə qüsurlu paralimpiyaçı cüdoçular arasında Avropa çempionatı keçirilmişdir. Qitə çempionatı Azərbaycanın paralimpiya hərəkatı tarixində Bakıda keçirilən ilk mötəbər yarış olmuşdur. Pekin Yay Paralimpiya Oyunlarına lisenziya qazanmaq xarakteri daşıyan yarışda Fransa, Böyük Britaniya, Finlandiya, İtaliya, Serbiya, Macarıstan, İspaniya, Almaniya, İsveç, Türkiyə, Ukrayna, Bolqarıstan, Rusiya, Latviya, Litva və Yunanıstandan 100-dən çox idmançı iştirak etmişdir.

2010-cu ildə Bakıda Sərhədçi Olimpiya İdman Mərkəzində gənclər arasında boks üzrə dünya çempionatı keçirilmişdir. Çempionatda 96 ölkədən 500 idmançı iştirak etmişdir.

2010-cu ildə Bakıda Heydər Əliyev adına İdman-Konsert Kompleksində sərbəst, yunan-Roma və qadın güləşi üzrə Avropa çempionatı keçirilmişdir. Yarışda Azərbaycan da daxil olmaqla, 36 ölkədən 383 idmançı iştirak etmişdir.

2011-ci il Bakıda, Sərhədçi İdman Olimpiya Mərkəzində 2012-ci il London Yay Olimpiyadasına lisenziya xarakterli cüdo üzrə kişilər arasında Dünya Kuboku yarışları keçirilmişdir. 2011-ci il sentyabrın 26-dan oktyabrın 8-dək Bakı şəhərində təşkil olunan boks üzrə dünya çempionatında 113 ölkədən 570 boksçu mübarizə aparmışdır. Bu, ölkələrin və idmançıların sayına görə rekord göstərici idi. Bu çempionat həm də 2012-ci il London olimpiyadasına lisenziya xarakteri daşımışdır.

2012-ci il 21-27 avqust tarixində Heydər Əliyev adına İdman-Konsert Kompleksində yeniyetmələr arasında sərbəst, yunan-Roma, qadın və çimərlik güləşi üzrə dünya çempionatı keçirilmişdir. Dünya çempionatında 41 ölkədən 850 idmançı iştirak etmişdir.

FIFA U-17 Qadınlararası Dünya Çempionatı 22 sentyabr – 13 oktyabr 2012-ci il tarixləri arasında keçirilmiş və yarışda 16 ölkədən yaşı 17-dən aşağı olan futbolçu qızlar

iştirak etmişdir. Bu, Azərbaycanda keçirilən ilk FIFA tədbiri və Avrasiyada baş tutan ilk U-17 qadınlararası dünya çempionatı olmuşdur.

2015-ci ilin iyununda, Azərbaycanın paytaxtı- Bakıda keçirilməsi planlaşdırılan Olimpiya oyunları Avropa ölkələri tarixində ilk dəfədir. Oyunlar Avropanın 49 Milli Olimpiya Komitəsini birləşdirən Beynəlxalq olimpiya təşkilatı tərəfindən keçirilir. Tarixdə ilk Avropa Oyunlarının keçirilməsi barədə qərar 8 dekabr 2012-ci il tarixində, Romada baş tutmuş Avropa Olimpiya Komitəsinin 41-ci Baş Assambleyasında qəbul edilib. Tədbir İtaliya Milli Olimpiya Komitəsinin qərargahında, "Foro italiko" stadionunda keçirilib. Baş Assambleya iştirakçıları arasında keçirilmiş gizli səsvermə nəticəsində 48 səsdən 38 səs ilə (əleyhinə 8 səs, bitərəf 2 səs) ilk Avropa Oyunlarının Bakıda keçirilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir (2).

Biz ümidvarıq ki, Azərbaycan və onun paytaxtı olaraq Bakı şəhəri bu çətin işin də öhdəsindən layiqincə gələcək və öz qüdrətini dünya ölkələrinə bir daha nümayiş etdirəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT:

1. http://az.wikipedia.org/wiki/%C6%8Fsrin_M%C3%BCqavil%C9%99si
2. <http://online.baki-xeber.com/v4/2012/08/14/anons=121>
3. Həsənov Ə. Müasir beynəlxalq münasibətlər və Azərbaycanın xarici siyasəti. Bakı, "Azərbaycan" nəşriyyatı, 2005. 752 s.
4. Azərbaycan qəzeti. 7 avqust, 2013
5. http://www.anl.az/down/meqale/azerbaycan/azerbaycan_may2009/77496.htm
6. Azərbaycan diasporu. Ensiklopedik məlumatlar toplusu. Bakı, 2012.
7. Xalq qəzeti. 16 avqust 2009.
8. http://mct.gov.az/files/downloads/doc_d79efa54e418eedf742af16899550bad.pdf
9. <http://xalqqazeti.com/az/news/economy/32795>
10. İki sahil qəzeti. 7 noyabr 2013.
11. <http://www.hafta-ichi.az/news.php?id=104149>
12. Yeni Azərbaycan qəzeti. 25 oktyabr 2001
13. Azərbaycan tarixi. 7 cildə, VII cild. Bakı, Elm, 2008. 608 s.
14. <http://www.mehriban-aliyeva.org/az/article/item/1024>

ЭЛЬМИРА АКПЕРОВА

БАКУ ДОСТОЙНЫЙ ХОЗЯИН МНОГОЧИСЛЕННЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ МЕРОПРИЯТИЙ.

Статья рассказывает о международных мероприятиях в городе Баку после достижения своего суверенитета. Показано что в последние годы наша столица стала достойно проводить многочисленных культурных и спортивных мероприятий. Проведение международных конференций, турнир мирового значения уже превратилось в обычное. В Азербайджане и его столица Баку намечаются проведение ещё многих международных мероприятий

ELMIRA AKBEROVA

BAKU IS THE WORTHY OWNER OF NUMEROUS INTERNATIONAL EVENTS

The article tells about the international events in Baku after independence. Shown that in recent years our capital Baku become worthy conduct numerous cultural and sporting events. To hold international conferences and world important tournaments has become commonplace. In Azerbaijan and its capital Baku are planned to hold many more international conferences.

Rəyçilər: t.e.d. S.Məmmədov, t.e.d. İ.Zeynalov

ADPU-nun "Azərbaycan tarixi" kafedrasının 23 aprel 2014-cü il tarixli iclasının qərarı ilə çapa məsləhət görülmüşdür (protokol №15).